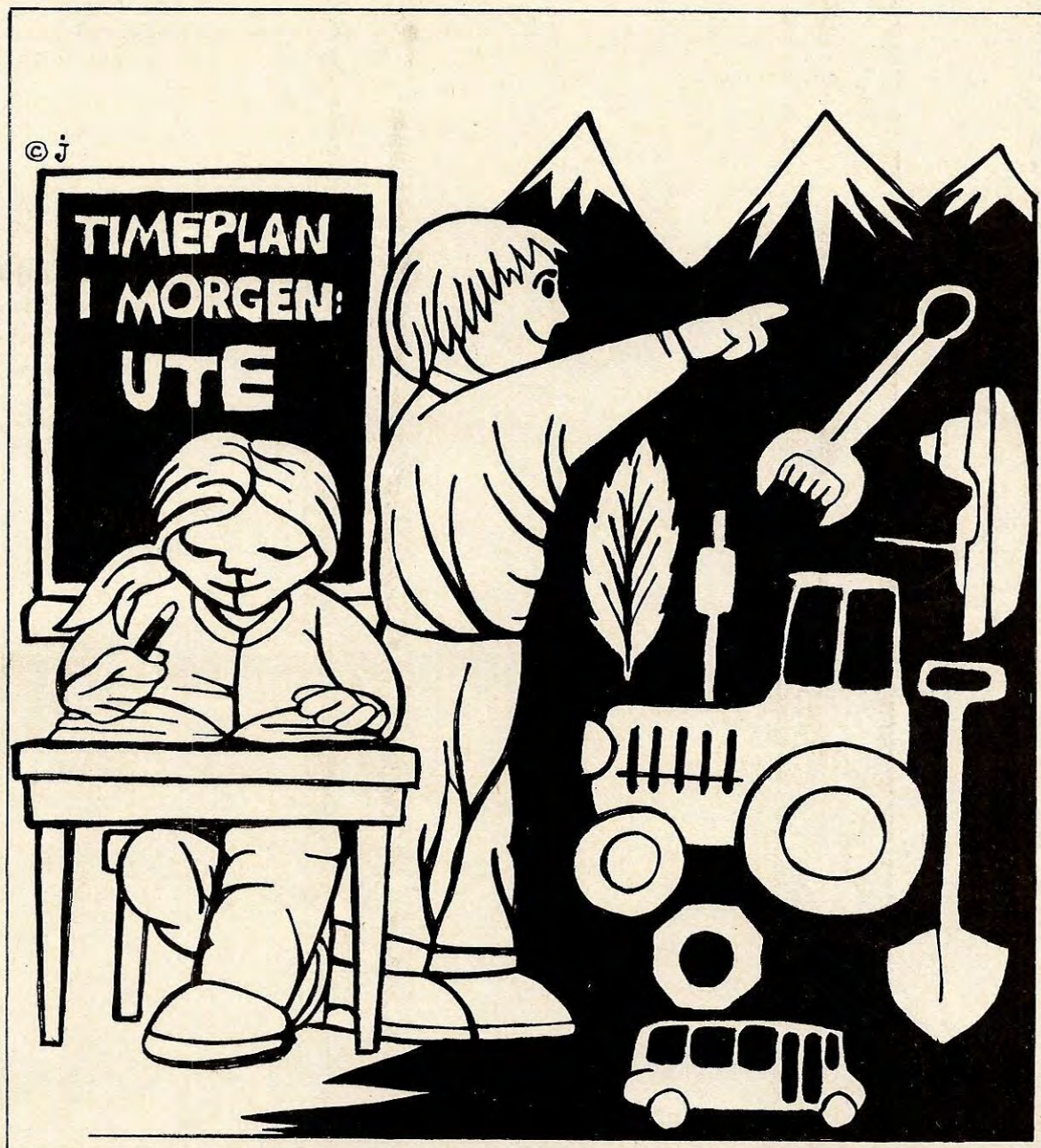

SKOLE FOR FOLKET

Nr. 3 1980

AVISA TIL SOSIALISTISK SKOLEFORUM

Kr. 6.-

Av innholdet:

BORGAN-SAKA: FASCISTISKE ANGREP PÅ
KRITISK UNDERVISNING

„TIL BRUK“:

INTERVJU M/TRYGVE BULL

Tidligere PRAXIS-
abonnenter
se side 23

SKOLE FOR FOLKET

Redaktør og ansvarlig utgiver
Jorun Bråthen

Postgironummer til avisa: **2354215**

Abonnementspris for 1980: kr. 30.-.
4 nummer i året på minst 20 sider.
Opplag: omkring 2500 eks.
Du abonnerer ved å sende penger inn
på postgirokontonr. 2354215. Skriv
tydelig navn og adresse.
Usignerte artikler står for redaksjonens regning.

SOSIALISTISK SKOLEFORUM

boks 8347,
Hammersborg, Oslo I
Postgironummer til ssf: **2232205**

Medlemskontingent for 1980: Kr. 60.-.
For studenter : " 40.-.
Medlemskap inneholder abonnement.
Ved adresseforandring, oppgi både ny og gammel adresse.

innhold:

SIDE 2	FASTE SPALTER
" 3	INTERVJU MED TRYGVE BULL
" 4-5	"TIL BRUK" FILMER
" 6-15	BORGAN-SAKA
" 16-17	NORSK LITERATUR
" 18-20	FRA SEMINARET
" 21	LIVSSYNSORIENTERING
" 22	TEGNE SERIE
" 23	FREDRIKSTAD-SAKA TIL PRAXIS-ABONNENT

HER KAN DU BESTILLE TIDLIGERE NUMMER AV "SKOLE FOR FOLKET"

Nr. 1-2 1978, (24 sider), kr. 5,-.

- Hva har skjedd med skolen?
- Evaluering - skussmål - karakterer.
- Møte med Sverre Asmervik. - "Og så kom vi til Norge."
- Yrkesforbud. - Seppola - Folkvord.

Nr. 3-4 1978 (24 sider), kr. 5,-.

- Livssynsorientering som obligatorisk fag. Kristendom som valgfag.
- EVA II. Karakterdebatt.
- Yrkesforbud.
- Fritidshjem.

Nr. 1-2 1979, (24 sider), kr. 5,-.

- Dialektaksjonen.
- Norskopplæring og språklig undertrykking.
- Uro, bråk og frekkheter.... Hvordan møter vi disiplinproblemer i skolen?
- Lekesentrene.
- Matematikkfaget.

Nr. 3-4 1979, (60 sider), kr. 10,-.

Temanummer:

- Indoktrinering i skolen?
- Venstrevridd undervisning?
- Hva sier lærerplanene?
- Høyrevridde lærerbøker.
- Kritisk, problemorientert undervisning.
- Elevaktiviserende metoder.
- Avisklipp.
- Opplegg i kvinnehistorie brukt i videregående skole.

Nr. 1. 1980. (20 sider), kr. 5,-.

- 8. mars i skolen (Til bruk-opplegg).
- Skolen i Sameland.
- Lekesentrene.
- Pedagogisk teori i lærerstudiet. Fra "skolekunnskap" til reform eller revolusjon?

Nr. 1-2 1978, á kr. 5,-

.....stk.

Nr. 2-3 1978, á kr. 5,-

.... stk.

Nr. 1-2 1979, á kr. 5,-

.... stk.

Nr. 3-4 1979, á kr. 10,-

.... stk.

Nr. 1. 1980. á kr. 5,-

....stk.

Trygve Bull: Halvdan Karlsen fortjener vår støtte!

Den 3. november begynner lektor Halvdan Karlsens rettssak mot Carl I. Hagen, som har angrepet hans undervisning offentlig.

I denne artikkelen uttaler lektor Trygve Bull at Halvdan Karlsen fortjener vår støtte. Hans sak gjelder ikke bare andre sosialistiske lærere, men overhode alle lærere som ønsker å drive demokratisk og flersidig undervisning.

Hva mener du om den sosialistiske lærers oppgaver i skolen?

Jeg mener han bør prøve å motvirke den harmoniserende og idylliserende framstillingen av samfunnet som f.eks. lærebøkene står for. Jeg har et eksempel jeg synes er godt:

Da jeg for noen år siden var lektor på lærerskolen, var jeg ute og hørte på en elev undervise. Det handlet om Latinamerika, og hun lot barna komme fram etter tur og holde fine foredrag om folketall, presidenter, hovedsteder, også videre. Hun var svært fornøyd med at hun hadde fått aktivisert elevene etter de beste pedagogiske prinsipper, med gruppearbeid og det hele.

Jo, sa jeg. Men du glemte det aller viktigste faktum om Latinamerika: Det at Latinamerika blir fattigere og fattigere, mens Nordamerika blir rikere og rikere.

Men da må vi vel vente oss angrep, slik som fra Carl I. Hagen mot Halvdan Karlsen? - Eller f.eks. fra foreldrehold?

Jada. Men ingen kan bebreides for å minne elevene om fakta. Det gjelder imidlertid å holde sin sti ren og ikke drive propaganda for en oppfatning. Elevene må få ta

stilling selv, og alle retninger må ytes rettferdighet, fra AKP(m-l)s til Høyres.

På et slikt grunnlag mener jeg det er lett å vinne både foreldre, og ikke minst kolleger og rektor på sin side.

Det at alle synspunkter skal fram, er både taktisk og politisk riktig. Det er min overbevisning at dersom man klarer dette, vil den borgerlige samfunnsoppfatning avsløre seg selv.

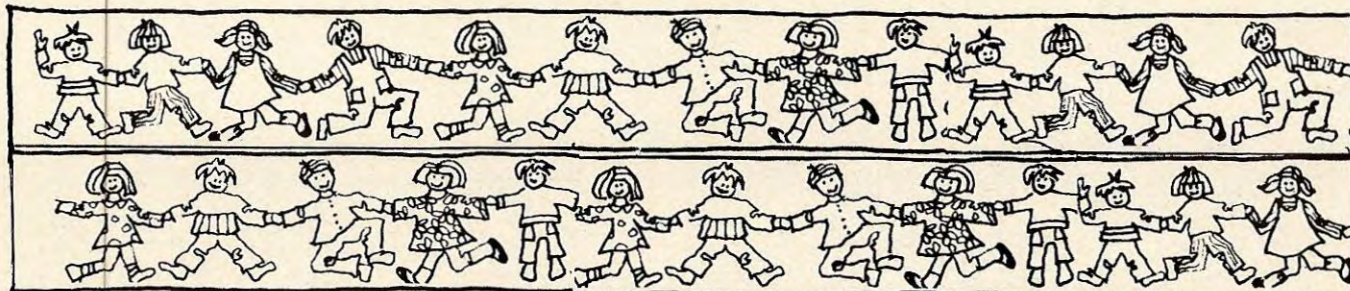
STORSTEIN FIKK STØTTE FRA KOLLEGER OG REKTOR

Jeg arbeidet sammen med lektor Storstein på Stabekk gymnas. Selv om han arbeidet i skolen i en tid da nazismen stod langt sterkere enn idag, og selv om han stadig ble angrepet, fikk han alltid støtte fra kollegene og rektor. Jeg tror vi fortsatt har en liberal lærerstand, og dersom en holder seg til de prinsippene jeg nevnte, vil man få støtte på skolen.

HALVDAN KARLSSENS RETTSSAK VIKTIG

Trår du rettssaken kan bety noe for andre læreres arbeidsforhold i skolen?

Ja, absolutt. Og ikke bare for erklærte sosialister, men for alle som vil trekke inn tilleggsstoff og drive flersidig undervisning. Derfor fortjener han vår støtte.

DOBBEL ARBEIDSDAG.

Dette er en lærerik film om kvinnes situasjon i Latin-Amerika, og spesielt om deres rolle i produksjonen. Filmen er spesielt aktuell nå i forbindelse med dagens begivenheter i Bolivia. I filmen møter vi bl.a. den bolivianske kvinnen Domitilia, som var en sentral skikkelse under kvinnekongressen i København. Hun har arbeidet aktivt for å bedre forholdene for befolkningen i Bolivia. Hun har også nylig besøkt Norge.

Filmen egner seg som undervisningsfilm om forholdene i Latin-Amerika generelt, og om kvinnes stilling spesielt.

Den viser hvordan industrialiseringa har forværra kvinnes stilling på landsbygda og i byene. Kvinnene gikk over til å bli reservearbeidskraft. De får kvinnene som får arbeid i fabrikkene, må ta til takke med det mest rutinemessige og kjedelige arbeidet. I mange land er over halvparten av den yrkesaktive delen av kvinnene, sysselsatt som

hushjelpere. De har en svært lang arbeidsdag og en elendig betaling.

Gjennom intervjuer med kvinner i gruvesamfunn i Bolivia og andre søramerikanske land viser filmen også hvordan gruveselskapene utbytter befolkningen. På grunn av arbeidsforholdene dør mange av gruvearbeiderne i ung alder, og kvinnene blir sittende igjen uten annet arbeid enn det de klarer å organisere selv. Som regel har de heller ingen pensjon. Kvinnes høyeste ønske er at barna deres skal få utdanning og et bedre liv. Dette er som regel umulig på grunn av de økonomiske forholdene de lever under.

Filmen er av svært god kvalitet. Den er laget av en gruppe amerikanske jenter. Musikken: "sub America" (Gloria) og "Mujer" (Martin) er velvalgt.

Statens Filmsentral. Farge. Filmens spilletid ca. 60 min. Norske kommentarer: Else Michelet.

Filmer til bruk: "Dobbel arbeidsdag"

DOBBEL ARBEIDSDAG.

- a) Forarbeid.
- b) Filmen vises.
- c) Etterarbeid.
- d) Filmen kjøres på nytt
- e) Arbeidsark korrigeres.
- f) Samtale.

a) Vi tar utgangspunkt i begivenhetene i Bolivia. Finner landet på kartet og prater litt om Latin-Amerika (geografisk). Forteller at majoriteten av befolkningen er indianere (urbefolkning), og minoriteten er innvandrere og etterkommere av spanjoler. Vi forklarer at indianerne undertrykkes av minoriteten og prøver å få fram spørsmål fra elevene om hvordan dette går an. Da trekker vi inn historien - koloniseringen av Latin-Amerika. Videre går vi inn på indianernes levevis, og da spesielt kvinnes.

b) Film.

c) Etterarbeid.

1. Inntrykk fra elevene muntlig - læreren noterer på tavla til bruk i skriftlige spørsmål.

2. Skriftlige spørsmål - elevene arbeider to og to sammen.

Forslag:

- a) Hvordan oppfatter du forholdene i Latin-Amerika, og hva tror du årsakene er?
- b) Hvordan var kvinnes arbeidsdag på landsbygda tidligere?
- c) Skriv litt om arbeidsforholdene til kvinnene og mennene i byene i dag.
- d) Filmen heter "Dobbel arbeidsdag" - hvorfor det?
- e) Sammenlikn forholdene i Norge.

d) Filmen kjøres på nytt og

e) Arbeidsarkene korrigeres.

- f) Samtale om filmen og spørsmålene. Her er det viktig å trekke inn elevenes egne hjem: Hvordan er arbeidsforholdene og arbeidsfordelingen hjemme og hos andre elevene kjenner?

Vi mener dette bør kjøres som et prosjekt, og en bør minst bruke like mange timer som antall hovedpunkter, men her er det rike muligheter til å trekke inn langt flere aspekter.

JENNY.

"Jenny" er en gripende film om en boliviansk jente på 13 år. Filmen innleder ved å gi et tilbakeblikk på Bolivias historie. Den er egnet som undervisningsfilm om kolonisering/imperialisme, og er også godt egnet som utgangspunkt til å ta opp likestillingsproblematikk og solidaritet.

Vi møter Jenny og to venninner på skolehjemmet. De forteller om oppveksten sin og bakgrunnen sin. I tillegg får vi se en fargerik beskrivelse av den bolivianske kvinnens kamp i hverdagen. Vi møter maktesløs lidelse men også kjempende initiativ og engasjement. Store deler av filmen viser et kvinnesyn som også gjelder hos oss. Vi får bl.a. se ukepressens og reklamens betydning for oppbygging av et idealisert, falsk kvinnesyn.

"Jenny" er en sterk og rørende opplevelse, og filmen er godt laget. Den varer ca. 30 min, og lånes ut gratis fra Statens Filmsentral, Schwendsens gt. 6, Oslo 1.

og "Jenny"

"JENNY", Statens Filmsentral. 1977.

Aktuell alder: Fra 6. klasse og oppover.

Tema: Kolonialiseringen av Sør-Amerika (Bolivia), kvinnes situasjon i dagens Bolivia (forventninger, krav/virkelighet). Dette blir belyst spesielt gjennom intervju av tre jenter som var plassert på et jenteinternat.

Følgende områder ble belyst i filmen:

- de krav elever fra en klasse i Bolivia stilte til en jente/kvinne
- seksualitet
- prostitusjon og voldtekt.
- reklamens bruk av kvinner
- historiske fordommer mht kjønn
- kvinnens arbeidssituasjon og arbeidsdag
- kortfattet resyme av kolonialiseringen
- religionens innvirkning på kvinnesynet

Innfallsvinkel for filmframvisning:

Filmen kan gå inn i opplegg om kvinneundertrykking, kvinnens situasjon i den 3. verden og sammenlikning mellom 3. verden og Norge. Elevene bør få kjennskap til Bolivia, kort oversikt over befolkningssammensetningen og økonomisk struktur i landet. Ellers kan noen av punktene overfor forklares nærmere hvis det er behov.

Etterarbeid:

Noen problemstillinger:

- Hvordan synes du kvinnene hadde det i Bolivia?
- Hvorfor blir kvinnene undertrykt?
- Hvilke håp er det for de tre jentene i filmen?
- Sammenlikn kvinnes stilling før og etter kolonialiseringen.
- Sammenlikn norske og bolivianske forhold; Hva er likt/ulikt mht arbeid, familiesituasjon, barneantall, prevensjon, kvinnesyn, seksuelt misbruk, itdanning.

Sosialistisk Skoleforum samlet til seminar på Toten Folkehøyskole 7. august 1980, hilser Domitilia som representant for det kjempende bolivianske folket, velkommen til Norge.

Samtidig vil vi protestere mot, og uttrykke vår avsky for nedslaktingen av bolivianske fagforeningsledere. Et regime som uttrykker en slik forrækt for alt menneskeverd, fortener en kraftig fordømmelse fra verdensopinionen.

Vi vet at de bolivianske kvinner er hardt undertrykt og vi vil støtte dere i den videre kampen.

Kameratslig hilsen for
Sosialistisk Skoleforum
Jorun Bråthen.

SOLIDARIDAD entre el pueblo noruego y el pueblo boliviano.

Viva la lucha heroica de la class obrera de Bolivia.

VIVA la SOLIDARIDAD INTERNATIONAL!

SKOLE FOR FOLKET
dokumenterer

FASCISTISKE

I 1934: ANGREP PÅ

BORGAN-SAKA - EN PARALLELL FEDRELANDSLAGETS PÅ OLAV STORSTEIN?

TIL VENSTRE:
BJARNE BORGAN
(1897 - 1979).

I forrige nummer av "Skole for folket" brakte vi en dokumentasjon som viser hvordan fascistene i Fedrelandslaget gikk til angrep på lektor Olav Storstein. Undervisninga hans representerte såkalt "marxistisk undergravning i skolen", etter Fedrelandslagets mening. Dette sto å lese i fascist-avisa ABC i juni 1934. Oppslaget i Fedrelandslagets organ har helt tydelig utløst en intens trang til å gjøre noe også innen det andre fascistpartiet i Norge, Nasjonal Samling. En kunne jo ikke la konkurrenten og meningsfellen Fedrelandslaget bli stående aleine i opinionens øyne som det parti som friskt og kjekt sloss mot "den tiltagende marxistiske agitasjon i skolene"? Altså: Vidkun Quisling slo til med et "eksempel fra Søndre Land" i NS-organet "Nasjonal Samling" i august 1934. Læreren Bjarne Borgan ble hengt ut på den mest provoserende måte. Quisling sparte ikke på kruttet når avisa skulle beskrive "denne barne-

opdrager, hvis første tanke i livet er den politikk som sår hat og voldsopfordring..." Hva var da mer naturlig enn å spørre: "Hvor lenge skal våre skoler forgiftes av marxistiske revolusjonsfantaster?" Og det gjorde Quisling. Krasse uttalelser i samme retning er det flere av nedover i artikkelen, og det reinte politiske angrepet er spedd opp med "opplysninger" om personen Bjarne Borgan. Det hele er gjort på en slik måte at det bare kan karakteriseres som et krenkende og usmakelig personangrep. Men så hadde da også Vidkun Quisling reinte personlige ting å hevne i forhold til Bjarne Borgan. Og Quisling gikk aldri unna for å blande sak og person, hvis det på noen måte kunne fremme hans politiske hensikter.

Vi viser til Halfdan Karlsens artikkel. Se også faksimile av "Nasjonal Samling"s oppslag om Bjarne Borgan på side 13.

Hvem var Bjarne Borgan? Hvorfor ble han angrepet av fascistiske og høyre-reaksjonære krefter? En vil leite forgjeves i leksika og oppslagsverk etter opplysninger om Borgan, men SOSIALISTISK SKOLEFORUM vil gjerne trekke fram også denne representanten for arbeiderbevegelsens ideer og kamp i norsk skole i 1930-åra. Vi bringer derfor i dette nummeret av "SKOLE FOR FOLKET" en artikkel om Bjarne Borgan, skrevet av Halfdan Karlsen.

KRITISK UNDERVISNING

I 1934
TIL
ANGREP

SLIK VILLE FASCISTENE I

Nasjonal Samling

FØLGE OPP DEN YRKESFORBUDS-
KAMPANJEN RETTA MOT SOSIALISTISKE LÆRERE
SOM FEDRELANDSLAGET HADDE LAGT OPP TIL:

NASJONAL SAMLING SLÅR FAST AT

"SAMUNDSFIENDTLIG PROPAGANDA OG UTBREDELSE AV KLASSEHAT FORBYS"
(FRA POSTEN OM SKOLE OG ÅNDSLIV I NS-PROGRAMMET FRA FEBRUAR 1934).

VIDKUN QUISLING FULGTE OPP MED

ANGREP PÅ LÆREREN OG ARBEIDERLEDEREN BJARNE BORGAN:

"HVLKE IMPULSER MÅ IKKE DE BARN HAN SKAL OPPDRA, FÅ. DET
LIGGER NÆRT Å ANTA AT DENNE 'ILDSJEL', DENNE MARXISTISKE
FANTAST, OGSÅ FØLGER MARXISMENS BUD OM Å SÅ DEN REVOLUSJONÆRE
GIFT I BARNESJELENE"....

"DEN FOLKEREISNING NASJONAL SAMLING SKAPER, SKAL I TIDENS FYLDE
SØRGE FOR AT VÅRE SKOLER BLIR BEFRIET FOR POLITISKE PARASITTER
AV DENNE ART"....

(i partiorganet "Nasjonal Samling" 23.august 1934).

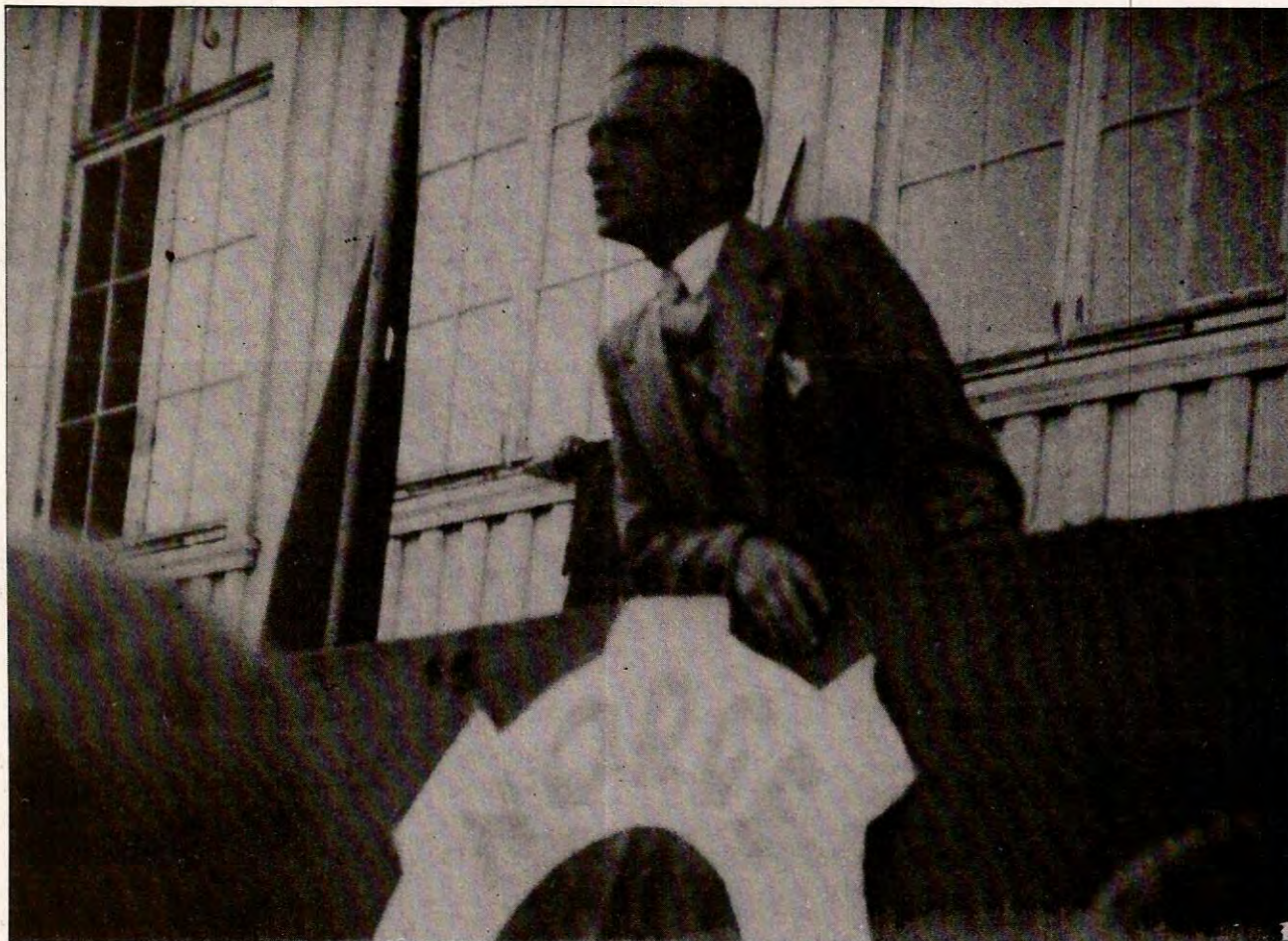
Går det ei linje fram til idag også i Borgan-saka? I forrige nummer påviste vi klare likheter mellom Fremskrittspartiets angrep på Halfdan Karlsen i 1978 og Fedrelandslagets angrep på Olav Storstein i 1934. Etter vår mening plasserer NS-angrepet på Bjarne Borgan seg i den samme tradisjonen. Carl I.Hagen og Peter N. Myhre - Fremskrittspartiets fremste drabanter - uttaler seg nok ikke så plump og direkte som Quisling gjorde i sin tid. Men de slipper gjerne til leserinnlegg i avisa si, der lærere som tilhører tre navngitte nåværende norske partier åpent anklages for gjennom sin gjerning i skolen å la "hatets evangelium umerkelig, drypp for drypp, påvirke barnas og de unges sinn". Dette sto på trykk i "Fremskritt" 2.oktober 1979. Det forekommer oss at vi har hørt noe i samme stilen tidligere - eller hur? I leserinnlegget beskrives yrkesforbud mot kommunister i forsvaret som uttrykk for "realitetssans og ansvarsbevisst-

het". Også når det gjelder "de mørkerøde innen lærerstanden" mener innsenderen at en må "ha rett til å foreta seg noe for å redde nasjonens fremtid". Og "Fremskritt"s redaksjon? Ingen kommentar. Det er vel saktens ikke nødvendig når en innsender ligger såpass på linje med Fremskrittspartiets offisielle politikk.

UTDRAG AV ET LESERINNLEGG:

Fremskritt

FOLKESKOLELÆREREN BJARNE BORGAN PÅ TALERSTOLEN UNDER ET FOLKEMØTE EN GANG I 1930-ÅRA. I 1934 VAR HAN FORMANN I DET LOKALE ARBEIDERPARTIET OG DESSUTEN STYREMEDLEM I SOSIALISTISK SKOLELAG. ÅRET ETTER BLE HAN ORDFØRER I KOMMUNEN.

1. BJARNE BORGAN – LÆRER OG ARBEIDERLEDER

I 1934 var Bjarne Borgan 37 år gammel og allerede en erfaren skolemann og politisk organisator. Han kom fra småbruker- og fiskerslekt i Vikna, Ytre Namdalen. Etter at han hadde tatt folkehøgskole og lærerskole, kom han i midten av 1920-åra til Søndre Land. Der fikk han seg jobb som lærer. Temmelig snart ble han politisk aktiv, og kastet seg inn i arbeidet med å bygge opp Arbeiderpartiet i Søndre Land, som ble stifta i 1926. En av kollegaene hans fra Holmen skole, der Bjarne Borgan jobbet fra 1929 og utover, ser tilbake og minnes:

"Borgan ble med årene arbeidernes ubestridte leder i Søndre Land. Av storbønder og skogeiere var Borgan ingen elsket mann".

I jubileumsskriftet til Søndre Land Arbeiderpar-

ti fra 1976 heter det om Bjarne Borgan at han "spilte en meget aktiv rolle under oppbyggingen av arbeiderbevegelsen i bygda". Borgan ble varaordfører i kommunen i 1929 og satt som formann i Søndre Land Arbeiderparti i perioden 1931-34. I 1935 ble han ordfører i Søndre Land. Hans politiske virksomhet var omfattende og varierende. Han skrev en del politisk agitasjonslitteratur - se f.eks. brosjyra hans om "Kampen om bondeungdommen", utgitt av AUF i 1933 (finnes på Arbeiderbevegelsens Arkiv, Oslo). Han var en ypperlig folketaler: "Borgan kunne fengsle en forsamling på samme måte som Martin Tranmæl", sier en av dem som kjente han fra Nord-Trøndelag Arbeiderparti. Framfor alt var han den effektive og dyktige organisator, stadig på farten. Tidligere formann i Søndre Land Arbeiderparti, Hans Eriksen, sier det slik:

"Borgan var idealist og sosialist, og kom hit med friskt blod og pågangsmot. Ved siden av sin lærergjerning ble han den aktive foregangsmann i arbeiderklassens frigjøring og organisering her i bygda. Etter at skoledagen var slutt var han stadig på farten praktisk talt hver kveld med kveldsskole og studieringer, stiftet arbeiderungdomslag m.v. ikke bare her i bygda, men i hele distriktet (Vest-Oppland). Han drev den tids voksenopplæring. Det var jo på den tid svært få som hadde noen skole utover folkeskolens sju år". (Oppløst i brev til forfatteren).

● "BJARNE BORGAN FORGIFTER BARNESINNET"

Bjarne Borgan var dyktig som lærer, men elevene hadde nok ofte vikar på grunn av hans mange politiske verv. Forholdet til dem var allikevel godt: "Jeg merket aldri annet enn at elevene respekterte og likte han som lærer", sier en av kollegaene hans fra Holmen skole. Hun arbeidet sammen med Bjarne Borgan i seks år. "Fra årene ved skolen kan jeg ikke huske at det var konflikter av noen art mellom Borgan og foreldrene", sier hun videre (i brev til forfatteren). Holmen skole lå i et arbeiderstrøk og Bjarne Borgan hadde mange venner blant vanlige folk, så det stemmer sikkert. Derimot var det en person han kom i konflikt med, og det var soknepresten i bygda. Presten beskyldte regelrett Borgan for å "forgifte barnesinnet" og mente at han ikke var skikket til å undervise ungene i kristendomsundervisning. Det utspant seg en lengre feide mellom de to. Borgans kommentar til "prestesaka" var at han følte seg like "kristen" som en Høyre- eller Venstreman. De hadde vel sine politiske meninger de óg?

"Dette var jo den vanlige kritikk fra borgerlig hold", forteller Borgans kollega fra Holmen skole. "En lærer som dengang var radikal og dertil aktiv, ble nærmest dømt som umoralsk veileder for barna". Kanskje soknepresten i Hov i Land hadde lest Fedrelandslaget's brosjyre "Arbeiderpartiet og kristendommen" fra 1930? Arbeiderpartiet vil bekjempe kirken og dens moral, het det, og "da kirkens egentlige makt-posisjon i vårt samfund ligger i skolen, idet den i kristendomsundervisningen praktisk talt får tak i alle landets barn i de aller mest på-virkelige årene, må kirken, 'vår fiende', først og fremst bekjempes i vår skolepolitikk". Slik ble Arbeiderpartiets holdning til kirke og kristendom oppsummert på ytre høyre fløy i norsk politikk dengang. Så det kunne nok hende at en radikal og aktiv lærer som Bjarne Borgan var en torn i øyet på soknepresten i Søndre Land.

Bjarne Borgans datter Bergljot var 14 år i 1934. Hun begynte på middelskolen i Hov i Land, der

de andre elevene for det meste var bygda's "storkaksesønner og -døtre". De tegnet store, stygge tegninger av Bjarne Borgan på tavla, malte pul-ten til Bergljot med rødt blekk, skrev slibrige vers så hele klassen og lærerne så det, osv. osv. Faren visste ingenting om det som foregikk, inntil dattera en dag ble sendt hjem fra skolen i bil - med blodet rennende fra et sår i hodet. Da tok Bjarne Borgan affære. Saka ble tatt opp med skolen og det ble stor oppvask. Mobbinga ble det slutt på, men Bergljot hadde til fulle fått kjenne på kroppen hva det kunne innebære å være dattera til en arbeiderleder i 1930-åra.

● RANDSFJORDKONFLIKTEN 1929-36

Ved Stortingsvalget i 1933 fikk NS 571 stemmer i Randsfjorddistriktet - kommunene Brandbu, Etne-dal, Fluberg, Jevnaker, Søndre og Nordre Land og Torpa. NS stilte fellesliste med den stadig mer fascistisk anløpne Bygdefolkets Krisehjelp, og Vidkun Quisling sto på førsteplass på lista. I sin tid som statsråd i Bondepartiregjeringa hadde han engasjert seg aktivt på skogeierne's side i den pågående fløtningskonflikten i distriktet. Blant annet ble det sendt statspoliti væpnet med maskingevær til Jevnaker i 1932 for å beskytte streikebryteriet som florette. Fløtninga foregikk etter et system der de enkelte fløterlaga måtte legge inn anbud i konkurranse med andre, slik at skogeierne kunne ta det billigste. Det var et reint splitt og hersk-system. I 1929

krevde Skog og Landarbeiderforbundet, som var tilslutta LO, at det skulle opprettes tariffav-tale for fløtninga i distriktet, men motparten avviste konsekvent dette kravet. Deretter fulgte år med harde arbeidskamper, boikott og blo-kade og sammenstøt med streikebrytere og politi. Først i 1936 ga de mest gjenstridige skogeierne etter og bøyde seg for organisasjonskravet. Randsfjordkonflikten har vært karakterisert som den lengste, hardeste og bitreste arbeidskamp vi har hatt i Norge (i "Fra nød til trygge kår", Søndre Land Arbeiderparti 1976).

Blant de toneangivende skogeierne i distriktet var det opparbeidet en bevisst organisasjons-fiendtlig stemning, samtidig som skog- og land-arbeiderne under presset av den økonomiske krisa var kommet ut i en rein nødstilstand, heter det i det samme skriftet. De mest reaksjonære skog-eierne hadde fått oppretta såkalte "skogdrifts-foreninger" på korporativ basis, med tilknyt-ning til streikebryterorganisasjonen Arbeidets Frihet. Så en kan trygt si at "Quislingene hadde en sammensvoren fylking i Randsfjordbygde-ne på den tida", som det heter på side 514 i Ouslands "Fagorganisasjonen i Norge", Bind 2. Mot denne mørke bakgrunnen forstår en kanskje lettere den harde NS-hetsen mot Bjarne Borgan.

2. NASJONAL SAMLING GÅR TIL AKSJON!

VIDKUN QUISLING (1887-1945)
VAR SOM REDAKTØR AV PARTI-
AVISA "NASJONAL SAMLING"
ANSVARLIG FOR DET HARDE
ANGREPET PÅ LÆREREN BJARNE
BORGAN I 1934. (NTB-FOTO).

Søndag 18.mars 1934 var det sammenkalt til et stort NS-møte på kommunelokalet i Hov i Land. Quisling og J.B.Hjort skulle tale. Møteleder skulle være Christian C.Jøranli, en mann som var ganske spesielt forhatt i distriktet. "Fascistgeneral" ble han kalt på folkemunne. Han hadde vært blant de mest aktive til å få i stand de såkalte "nasjonale foreninger" i Torpa og Nordre Land. (Se Trond Amsruds artikkel "Skogdriftsforeninger - et korporativt organiseringsforsøk i mellomkrigstida", i Tidsskrift for Arbeiderbevegelsens Historie nr.1/1980). Arbeiderpartihistorikeren Gunnar Ousland sier om Jøranli at han "må nærmest betraktes som opphavet til og føreren for den lange kampen, som skogeierne i Etna-Dokka førte mot fagorganisasjonen i bortimot 7 år. Han var utpreget

nazist..." (sitert fra "Fagorganisasjonen i Norge", Bind 2 s.544).

Å legge et slikt møte til nettopp Hov i Land måtte oppfattes som en rein provokasjon. Arbeiderpartiet sto spesielt sterkt her med 13 av de 16 representantene i kommunestyret. Streikebryteriet som florerer lenger nord i distriktet hadde trange kår i Søndre Land, noe som henger sammen med det store antall fagorganiserte i bygda (se Amsruds artikkel side 93). Det var intet mindre enn arbeiderbevegelsens høyborg i Randsfjorddistriktet som Quisling ville legge sitt "folkemøte" til. Sikkert ikke uten håp om at det skulle bli bråk - Quisling spilte gjerne rollen som den uredde og tapre talsmann for de "nasjonale" verdier, utsatt for rasende angrep fra de revolusjonære. Og bråk ble det.

Lenge før møtet skulle begynne var lokalet stuvende fullt, og ikke først og fremst av Quislings tilhengere! Av disse var det rundt 50. Resten av lokalet var fylt opp med 5-600 streikende skogsarbeidere og andre småkårsfolk fra distriktet. "Det lå en dirrende spenning i luften. Det var som blodet kokte i den barkede forsamling", heter det i Opland Arbeiderblads referat fra møtet. "På slaget 5 går Chr. Jøranli på talerstolen. Det er stille i salen - stille før storm. Han ønsker forsamlingen velkommen og gir så ordet til 'føreren'. Ikke før står Quisling på talerstolen før det braker løs. Der klappes. - Herregud, så der klappes. Fyren står der - dette var da noe til bifall som aldri tar slutt. I 5-10 minutter vedvarer det. Så stilner det litt av, og taleren åpner munnen: - Norske kvinner og menn -. "Ja, det er vi", ropes det fra salen, og atter braker det løs, like kraftig og like langvarig".

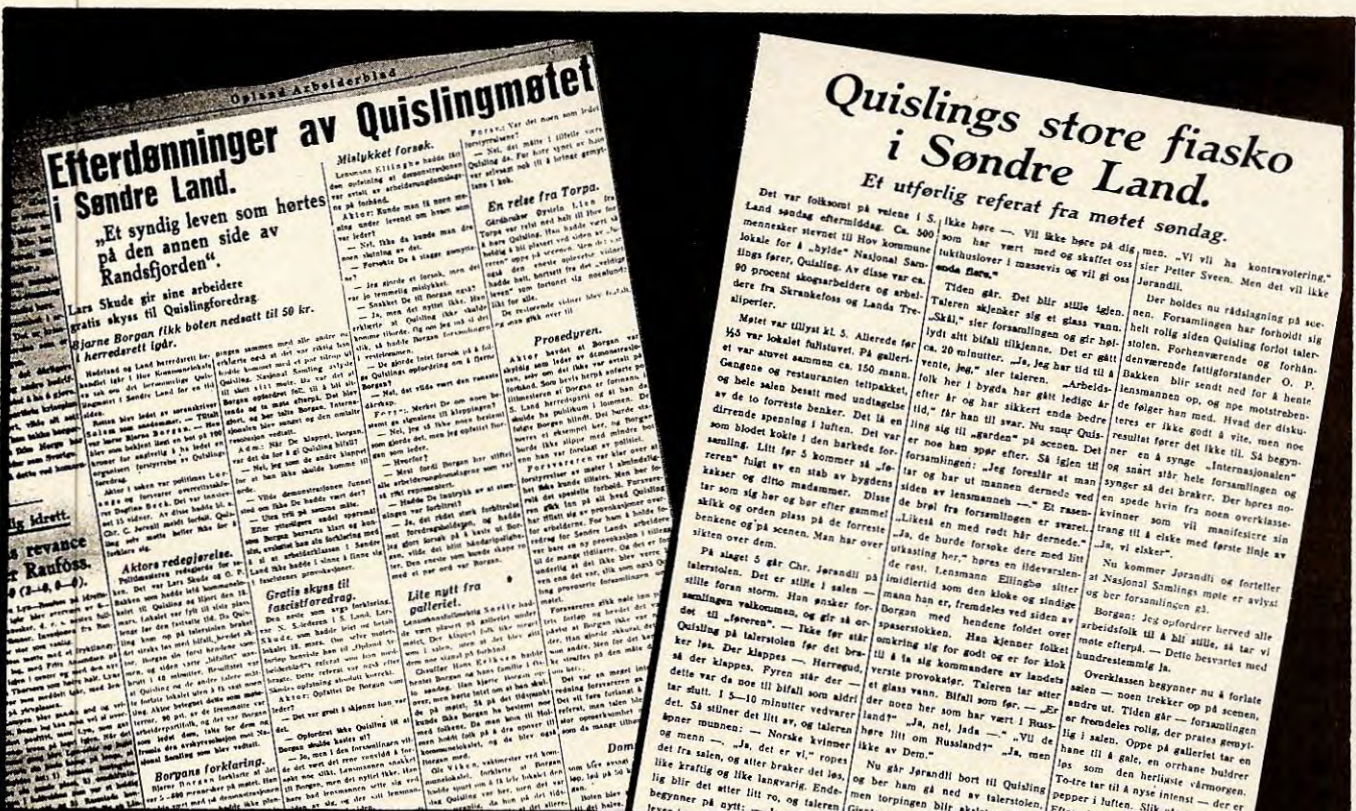
Og slik fortsatte det. Hver gang det ble ørenslud og Quisling skulle forsøke å begynne på talen sin, kom det tilrop fra salen og utløste nye klappsalver. "Bifallet" varte i 40 minutter og kunne høres på den andre sida av Randsfjorden. Det endte med at Quisling til slutt måtte gå ned fra talerstolen. "Feige folk! Feige folk!" skrek han, mørkerød av sinne idet han forlot salen. NS-møtet ble avlyst, men folk ble sittende. Internasjonalen ble sunget med stor kraft av den tallrike folkehopen. Bjarne Borgan holdt en flammende tale, og møtet sluttet med at det ble vedtatt en enstemmig avskyresolusjon mot Quisling og fascismen!

Quisling kunne ikke glemme dette sviende nederlaget. Det ble reist sak mot Bjarne Borgan, som Quisling mente hadde stått bak og ledet det NS-folke betraktet som en organisert forstyrrelse av et lovlig innkalt møte. Saka kom opp for Hadeland og Land herredsrett i begynnelsen av august 1934. Aktor la ned påstand om 100 kroner i bot. Ingen kunne være i tvil om at Borgan var lederen for Søndre Land Arbeiderparti - og han hadde vært til stede i salen. Men det viste seg å være vanskelig å få bevist at det var Borgan som hadde vært førstemann til å slå sammen hendene da "applausen" for Quisling brøt løs. I rettsreferatet fra Opland Arbeiderblad 9. august 1934 heter det i en av vitneforklaringene:

"A. O. Vik forklarte at det ingen avtale forelå mellom arbeiderne om å møte op. Men når Quisling averterte møtet i arbeiderpressen og etterpå optrådte slik som han gjorde, fikk vidnet det bestemte inntrykk at Quisling bare laget provokasjonen for å få leven. Det er på den måten han arbeider, det er bare om å gjøre for ham å få provosert til leven overalt. Under møtet stod Quisling og hante en mann i salen fordi han hadde rødt hår. Jeg syntes en mann som har vært forsvarsminister, burde holde sig for god til slikt. Det sa jeg på møtet også".

Et annet vitne ble spurt om det var noen som hadde ledet forstyrrelsen. Han svarte: "Nei, det måtte i tilfelle være Quisling da. For bare synet av ham var selvsagt nok til å bringe gemyttene i kok". Til tross for alle vitneutsagnene ble Bjarne Borgan bøtelagt. Men boten ble satt ned til 50 kroner av herredsretten. Under rettsmøtet la Borgan vekt på å framstille det slik at han faktisk hadde forsøkt å legge en demper på forsamlingen, for å hindre at de hatske antifascistiske følelsene for alvor skulle slippe løs hos arbeidsløse skogskarere og kriseramte småbrukere. Men var han "skyldig" i å ha ødelagt NS-møtet? Igjen gir jeg ordet til Bjarne Borgans kollega fra Holmen skole:

"På det berømte Quislingmøtet var jeg ikke til stede, men jeg husker godt bølgen etterpå. Alle som var motstandere av Quisling og alt hans vesen frydet seg stort over at den forhatte mannen måtte forlate møtet uten å komme til ordet. At Borgan var leder av motstanden tviler jeg ikke på. Borgan sa til meg etterpå at hadde ikke han vært der og fått avverget det, ville noen gått på og 'tatt' Quisling". (opplyst i brev til forfatteren). Det virker som Bjarne Borgan hadde en vesentlig del av æren for at Quisling så effektivt ble stoppet på Hov i Land i 1934. Men det hele kan jo også ha skjedd som en mer eller mindre spontan protestdemonstrasjon.

QUISLINGMØTET I HOV I LAND BLE LIVLIG KOMMENTERT I OPLAND ARBEIDERBLAD - BÅDE SJØLVE MØTET (TIL HØYRE) OG RETTSSAKA ETTERPÅ DER BJARNE BORGAN STO I FORGRUNNEN (KLIPPET TIL VENSTRE). DET ER IKKE OFTE AVISREPORTASJER KAN BETEGNES SOM LITTERATUR - MEN OPPSLAGENE I OPLAND ARBEIDERBLAD ER ABSOLUTT SKREVET MED EN INNLEVENDE NERVE SOM KLER STOFFET GODT.

NASJONAL SAMLING

ORGAN FOR NORGES ARBEIDENDE FOLK

Løssalg 15 øre.

Nr. 23. Arg. 1. 23. aug. 1934.

Politisk redaktør: Vidkun Quisling

Utkommer i Oslo hver torsdag

I AUGUST 1934 BLE LÆREREN BJARNE BORGAN HENGTT UT AV VIDKUN QUSLING PÅ EN MÅTE SOM IKKE STO NOE TILBAKE FOR FEDRELANDSLAGETS UTHENGNING AV OLAV STORSTEIN ET PAR MÅNEDER TIDLIGERE SAMME ÅR.

● QUISLINGMØTET HADDE OGSÅ KOMISKE SIDER

Rettssaka var ikke bare gravalvor. Da den lokale NS-lederen i Søndre Land, Lars Skude, skulle føres som vitne, utspant følgende dialog seg:

Aktor: Opfattet De Borgan som leder?

- Det var greit å skjønne han var det.

- Opfordret ikke Quisling til at Borgan skulle kastes ut?

- Jo, men i den forsamlingen vilde det vært det rene vanvidd å forsøke noe slikt. Lensmannen snakket til Borgan, men det nyttet ikke. Han bare bad lensmannen sette sig ved siden av sig, og der satt lensmannen og hørte på siden.

Forsv.: Var dere ikke forberedt på demonstrasjoner da møtet blev berammet?

- Jo, vi var det.

- Var det fordi møtet blev lagt til et slikt arbeiderdistrikt?

- Ja, vi var klar over det vilde vekke mishag, og derfor snakket jeg med lensmannen på forhånd om at han og betjenten kunde være tilstede, og de kom.

- Det var fullt hus?

- Ja, helt fullt. Mange av arbeidsfolkene mine kom ikke inn, og noen av dem vilde heller ikke reise, skjønt jeg lovet dem at de kunde få bruke hestene gratis for å komme bort og høre Quisling.

- Låner De hestene bort til folkene hvis de skal på arbeiderpartimøte også?

- Hm., ne-hei. Je' trur itte det...

(Sakset fra Opland Arbeiderblad for 9.august 1934).

Det er klart at episoder som dette måtte kalle på bygdefliren. Quislingmøtet ga stoff til både skjenteviser og muntre historier. Folk forsto å sette pris på humor, også i de harde trettiåra.

● USMAKELIG PERSONANGREP

Humor finner vi heller lite av i "Nasjonal Samling"s oppslag 23.august 1934 om rettssaka mot Bjarne Borgan. Quisling måtte hevne seg på Borgan etter det som hadde skjedd, og han så nå sjansen til å ta igjen i avisa si. Borgan ble skjelt ut etter noter som "marxistisk revolusjonsfantast" og det som verre er. Quisling unnså seg ikke engang for å knytte begreper som "fyllefant" og "uhederlighet i pengeaffærer" til Bjarne Borgans navn. (Se faksimile av oppslaget på motstående side). Jeg har forelagt dette for den tidligere nevnte kollegaen til Borgan fra Holmen skole. Hun kjente Borgan godt, men kan ikke minnes noen uhederlighet - heller ikke i forbindelse med virksomheten i sykehusstyret, som hun hadde god personlig kjennskap til. (Se NS-oppslaget). Hun sier videre:

"Som andre arbeiderledere den gang ble Borgan utsatt for hard og ondsinnet kritikk. De beskyldningene NS-bladet kom med, var nok hentet fra bygdens overklasse. Borgan kunne være ufor-siktig i omgangen med alkohol. Det skulle vel heller ikke mye til før kritikken ble hardere enn fortjent. De som ville knekke han, brukte de midler de fant tjenlige".

Det at Quisling overhodet framsatte slike beskyldninger sier sjølsagt en god del om hans person. Blant mange andre ting framtrer også artikkelen i "Nasjonal Samling" som personangrep av verste skuff. Men Borgan brød seg ikke med å ta igjen.

● BORGAN-SAKA I SKOLEPOLITISK PERSPEKTIV

Først og fremst representerer jo oppslaget i NS-bladet et skolepolitisk framstøt, et forsøk på å følge opp den yrkesforbudskampanjen retta mot sosialistiske lærere som Fedrelandslaget

BJARNE BORGAN

hadde lagt opp til i åra som hadde gått forut. Det er hovedsaklig dette perspektivet vi i Sosialistisk Skoleforum anlegger på Borgan-saka fra 1934. Denne sida ved saka er forsåvidt utførlig omtalt i den redaksjonelle presentasjon av artikkelen min. Her skal bare pekes på noen få momenter som en slags oppsummering.

Sammenholder vi NS-oppslaget om Bjarne Borgan med ABC-oppslaget om Olav Storstein, finner vi etter min mening klare likheter både i form og innhold. Det dreier seg i begge tilfeller om

sensasjonsoppslag, om brutal uthengning av navngitte personer basert på mer eller mindre forvrengte framstillinger av hva disse står for. Politisk er angrepene innretta på "avsløringer" av venstreradikale lærere som angivelig bedriver "socialistisk agitasjon" i skoletimene og "sår den revolusjonære gift i barnesjelene". Så la oss slå det fast: Vi står her overfor fascismen i praksis! Dette er den åpne, borgerlige reaksjon, den logiske konsekvens og den naturlige oppfølging av Fedrelandslagets og Nasjonal Samlings programerklæringer på det skolepolitiske området.

3. BJARNE BORGANS ETTERMÆLE

Bjarne Borgan døde i 1979, 82 år gammel. Hvordan ble livsløpet hans etter de dramatiske hendingene i 1934? Quisling beskyldte som nevnt Borgan blant annet for å være "uhederlig" - men folket i Søndre Land bedømte ham annerledes. Da det nyvalgte kommunestyret trådte sammen på nyåret i 1935, ble Bjarne Borgan ordfører i bygda. Klarere svar kunne neppe Quisling og hans kumpaner få på hvor liten støtte deres reaksjonære hets mot Bjarne Borgan hadde i folket. Men nye oppgaver ventet. Allerede høsten 1935 sluttet Borgan i lærerstillingen sin ved Holmen skole og flyttet med familien til Oslo. Han hadde fått stilling som kommunalsekretær i DNA, og ble knytta til Arbeidernes Opplysningsforbund. Blant annet underviste han i kommunalkunnskap på den sosialistiske dagskolen ved Arbeiderhøgskolen på Malmøya (forløperen til LO-skolen på Sørmarka).

● KRIGSINNSATS

Under krigen ble Borgan med i illegalt arbeid. Ganske tidlig ble han arrestert, men han klarte å rømme fra Botsfengselet - i en politibil - og unnslopp etter en eventyrlig flukt til Sverige. Derfra kom han seg over til England, hvor han meldte seg til tjeneste i de væpnede styrker. Han deltok aktivt i Shetlandsgjengens operasjoner. Ifølge en av mine informanter skal han ha vært iland på Norskekysten ialt ca. 30 ganger på illegalt oppdrag! Men krigsinnsatsen tok på, og de siste åra av krigen tilbrakte Borgan i arbeid for Nygaardsvold-regjeringa i London, der han satt i Sosialdepartementet.

Bjarne Borgan gjorde en krigsinnsats som det står respekt av. "Han hatet nazismen og alt dens vesen", sier en av dem som kjente han godt. Hva som kunne ha skjedd med Borgan dersom han hadde blitt værende i Norge, er ikke så godt å si. Quisling hadde jo i 1934 truet med at "den folkereisning Nasjonal Samling skaper, skal i

BJARNE BORGAN, SLIK HAN SÅ UT PÅ SINE ELDRE DAGER.

BJARNE BORGANS INNSATS MOT FASCISMEN I DE HARDE TRETTI-ÅRA ER EN DEL AV DEN SOSIALISTISKE FELLESARVEN I LANDET VÅRT. HANS KRIGSINNSATS MOT DE TYSKE NAZISTENE VIL OGSÅ BLI HUSKET.

tidens fylde sørge for at våre skoler blir befriet for politiske parasitter av denne art" - uttalt med direkte adresse til Bjarne Borgan.

FORFATTEREN VIL GJERNE PÅ DENNE MÅTEN
TAKKE DE SOM HAR VÆRT MED PÅ Å GJØRE
DENNE ARTIKKELEN MULIG, GJENNOM Å STÅ
TIL TJENESTE MED OPPLYSNINGER, ARKIV-
HJELP OG ANNEN FORM FOR ASSISTANSE.

Og at Quisling kunne gjøre alvor av slike trusler demonstrerte han jo med all ønskelig tydelighet i mars 1942, da 1100 norske lærere ble arrestert og sendt til interneringsleir i Kirkenes - fordi de nektet å etterkomme "den nye tids krav" og gjøre om skolen til et NS-reir der ungdommen skulle ensrettes og indoktrineres i den nazistiske ideologis ånd.

● TILBAKE TIL NORD-TRØNDELAG

Etter krigen ble Borgan først kontorsjef i Skedsmo kommune. I denne tida skrev han på oppdrag fra AOF den kommunalpolitiske håndboka "Kjenn din kommune" (Tiden 1946). Så brøt han plutselig over tvert, tok med seg familien og flyttet tilbake til småbruket på Vikna, der han kom fra. Her etablerte han seg som fisker, men han hadde også andre jern i ilden. Blant annet jobbet han som velferdssjef ved Nordøyan fiskevær, og han var også på Shetland en periode. Politisk sett var kanskje hans karriere noe skuffende. Borgan hadde en del kommunalpolitiske verv, og han var visstnok på tale som Stortingsrepresentant for Nord-Trøndelag for Arbeiderpartiet, uten at det ble noe av. Derimot kastet han seg inn i arbeidet med lokalhistorie. Blant annet fullførte han "Vikna-soga", Vikna kommunes gards- og slektshistorie. Borgan var også opptatt av annet kulturarbeid, teater, opplesning m.v. Han skrev også en del sjøl, og alltid var det de "små" i samfunnet han var opptatt av. (Men så er det jo også massene som er de virkelige heltene, som Mao Zedong sa det en gang!) Misforstå ikke: Bjarne Borgan var Arbeiderpartimann til sin siste stund! Men samtidig sto han for en ærlig antifascistisk kamplinje retta mot urett og sosial nød dengang landet vårt virkelig var truet av Quisling og fascismen. Vi skal ære

han for det, vi som er på venstresida i dagens Norge - uansett hvilken sosialistisk avskygning eller retning vi måtte tilhøre. Bjarne Borgans innsats mot fascismen i de harde trettiåra er en del av den sosialistiske fellesarven.

● OLAV STORSTEIN - BJARNE BORGAN

Olav Storstein har unektelig satt sterkere spor etter seg som skolemann enn Bjarne Borgan. Olav Storstein var den store reformpedagog, den kompromissløse forkjemper i arbeiderbevegelsens seige kamp for å få endret skolens innhold. I denne rollen ble han landskjent. I skolen var det han gjorde sin store livsinnsats. Bjarne Borgan på sin side gjorde sin innsats mer på det praktiske, politiske plan. Han var nok mer arbeiderleder enn lærer. Men også Bjarne Borgan engasjerte seg aktivt i skolepolitiske spørsmål. Blant annet var han styremedlem i Sosialistisk Skolelag i perioden 1933-34. Feiden han hadde med soknepresten i Hov i Land om undervisninga i kristendomskunnskap sier også en del: Her står vi overfor en lærer som nok ikke innskrenket seg til ukritisk å gjengi innholdet i lærebøkene og prisgi ungene til borgersamfunnets indoktrinering!

Ja, Bjarne Borgan hadde nok en rem av den samme huden som Olav Storstein! For Vidkun Quisling var det sikkert mer enn nok. Litt hvisking i øret fra noen storkakser i Hov i Land, og dermed var det harde NS-angrepet på Bjarne Borgan som lærer et faktum. For oss idag er dette lærerikt: Det viser tydelig at en behøvde ikke å være landskjent reformpedagog for å bli angrepet og hengt ut for å drive påstått "samfunds-nedbrytende virksomhet" i skolen. Det holdt lenge at en var medlem av et parti på venstresida. Slik var det i 1930-åra. Og la det være klart: Det er klare tendenser til nøyaktig det samme idag, en drøy mannsalder seinere. Men de krefter innafor borgerskapet som huser slike tendenser, skal ha klart for seg hvilke fotspor det egentlig er de trækker i. Og hvis de ikke er klar over det, skal vi gjøre dem oppmerksom på det!

AV
HALFDAN KARLSEN

RETSSAKA UTSATT TIL 3. NOVEMBER:

SOSIALISTISK SKOLEFORUM KAN OPPLYSSE AT RETTSSAKA SOM HALFDAN KARLSEN HAR REIST MOT CARL I. HAGEN FOR Å FÅ TILBAKEVIST DE GROVE BESKYLDNINGENE I FREMSKRITTPARTIETS UKEAVIS "FREMSKRITT", NÅ ER BERAMMET TIL 3. NOVEMBER 1980 I ASKER OG BÆRUM HERREDSRETT. DET ER INNKALT 35 VITNER I SAKA, SOM VENTES Å GÅ OVER TRE DAGER.

R E D .

obs! norsklærere! til bruk!

Tips til litteraturliste på ungdomstrinnet:

Blant deltakerne på seminaret traff vi Ragni Welle Strand, lektor ved Grorud-dalen ungdomsskole i Oslo. Hun har norsk hovedfag og er særlig opptatt av hvordan en som progressiv lærer underviser i litteratur. Hennes erfaringer og ideer er mange nok til et intervju i seg selv, men en av dem er så god at den bør få all spalteplassen. Hun hadde nemlig med seg litteraturlista si!

Først hennes eget "forord":

Forslag til skjønnlitteratur som har vært brukt med hell på ungdomstrinnet, dels i klassebibliotek med ett eksemplar av hver (Vær tidlig ute på Deichmann!) og dels som klassesett (kan f.eks. munne ut i gruppearbeid, merket). Målsettinga har naturligvis vært å få elevene til å bli glad i å lese annan litteratur enn tegneserier, Romantikk og Morgan Kane.

Jeg har stort sett forsøkt å bli ferdig

med de tradisjonelle "ungdoms"-bøkene på 7.trinn (mange finns som utdrag i NISK I), og har plussset på med en del spenningsromaner (Diablito-serien bør muligens brukes på 9.trinn p.g.a. temmelig detaljerte seksualskildringer). Lista for 8.trinn er p.t. ganske kort. Bøker om 2.verdens-

krig kan brukes sammen med Egners lesebok for 8.klasse. (Mye stoff fra krigen). Ellers er det forsøkt en overgang til lesing av "voksen"-bøker. På 9.trinn er det dels brukt bøker som knytter an til samlivsundervisninga, dels til arbeidslivet/arbeidsløs ungdom. Dessuten: Klassikere, som elever på 9.trinn uten tvil kan ha glede av.

I det hele tatt er dette ei nokså "personlig" liste, som stadig vekk blir forandra. Noen vil muligens bli forbauset over at innslaget av bøker med progressivt innhold ikke er større. Dette er et bevisst valg: jeg mener at kunnskap om litterær kvalitet+kulturarven skal prioriteres like høyt som progressive temaer i litteratur-undervisninga på ungdomstrinnet.

R.W.-S.

til bruk!

7. TRINN:

- *Asmervik, Og så kom vi til Norge
1 bok av Kjell Aukrust.
Bernhard Borge, De dødes tjern.
Borgen, Far, mor, og oss.
1 bok av Agatha Christie.
Dahl: Operasjon Sjømann.
Dickens: David Copperfield.
Ditlevsen: Anne Lise 13 år.
- *Guldal: Jentene gjør opprør.
Hamre: Otter 3-2 kaller.
- Haslund: Tøff kar, Petter. Barskingene på Brånåsen.
1 bok av Hitchcock.
- *Holmberg: Per Stigmans eventyr.
Lundgren: *Omin Hambbe i Slattkoping.
Gutten med gullbuksene.
1 novellesamling av Jack London.
Masterson: Diablito-bøkene. (8. kl.?)
Serailler: Sølvdolken.
Sterling: Mary Jane.
ter Haar: Boris.
- *Thorvall: Istedenfor en far.
Twain: Tom Sawyer.
1 Woodhouse-bok.

8. TRINN:

- Andersen: Det var ikke hans skyld.
1 bok av Bing og Bringsvård.
- *Bråthen: Den store barnedåpen.
Dahl: Kriminalpolitiet etterlyser.
Dickens: Oliver Twist.
- *Fastøng Torgersen: Fangeliv. (7., 9. kl.?)
Anne Franks dagbok.
- *Hansson: Det store spillet. -og tok de enn vårt liv.
Havrevold: Grunnbrått.
- *Hinton: Outsiderne.
- *Howarth: Ni liv.
Axel Kielland: Farlige hvetebrødsdager.
Lang: Lys og skygge over Anders.
Mankell: Tegning i sand.
- *Scott: De vergeløse.
Gunn Jacobsen: Noen bare går sin vei.
- *Turen til London (nynorsk)
Bøker i populærvitenskapelig-genren.

9. TRINN:

- *Askildsen: Hverdag.
- *Bare spør Alice.
Bjørneboe: Jonas.
Borgen: Noveller.
Bråthen: Ulvehiet.
Christiansen: To levende og en død.
Evensmo: Englandsfarere.
Francke: Ingen har bruk for oss.
- *Fredriksson: Lennart døde ung.
- *Færden Schancke: Trodde du hadde glemt meg/
Ikke tåll, a (skuespill)
Golding: Fluenes herre.
Green: Jeg lovet deg aldri en rosenhave.
Gromd: Et slags liv.
- *Haavardsholm: Boka om Kalle og Reinert.
Hoem: Kjørleikens ferjereiser.
Linna: Ukjent soldat.
Jørgensen: Markene brenner.
Macclean: Olysses.
Mellin Olsen: Skillelinjer.
Nedreaas: Noveller i utvalg.
Nilsen: Aldi la dem kle deg forsvarsløs naken.
- *Gerhard: De skulle bare visst.
- *Sachnovitz: Det angår også deg.
Scherfig: Det forsømte forår.
Skram: Sjur Gabriel.
Tveit: Balladen om Lasse og Live.
Undset: Kransen.
Vik: Novelleutvalg for skolen.
Wernstrom: Trellene-serien.
Å være ung er forjævlig(?).

Forslag til skjønnlitteratur som har vært brukt med hell på ungdomstrinnet, dels i klassebibliotek (vår tidlige ute hos Deichmann), dels som klassesett* (mye høytlesing)

Fra Sommerseminaret :

SOSIALISTISK SKOLEFORUMS SOMMERSEMINAR 1980, ble en vellykket samling. Drøyt 35 lærere fra ulike skoleslag og fra store deler av landet, møttes på Toten Folkehøyskole på Lena, den første uka i august.

Dagens arbeid startet med innledning om spesielle tema. Utover dagen jobbet vi sammen i grupper, og om kvelden oppsummerte vi dagens arbeid i plenum.

Tema var:

Kritisk undervisning v/ Halvdan Karlsen og Stieg Mellin Olsen.

Miljø i skolen/disiplinproblemer. v/ Kjersti Ericsson.

Skolen i framtida/data-alderen v/ Oddvar Bentsen.

Seminaret var fint forberedt, og ble stramt og godt drevet av styrets representanter. Til tider ble arbeidspresset kanskje vel hardt, men mange av oss følte at vi virkelig fikk jobbet og at vi fikk utbytte av seminaret, som vil være til nytte i arbeidet vårt i skolen.

SKOLE FOR FOLKET intervjuet noen av deltakerne. I dette nummeret presenterer vi to av intervjuene, og et opplegg i norsk. Senere nummer vil komme med mer av stoffet fra seminaret.

TO LÆRERSTUDENTER.

Gunn og Gudrun er studenter ved Lærerskolen i Levanger. De har reist fra Trøndelag til Lena for å gå på SSF-seminar, og vi spør dem hvorfor.

"Vi ville få litt motvekt mot det vi møter av ped. til vanlig," begynner Gunn. "Vi har prøvd å lese det vi har funnet av alternativ litteratur. På den måten kom vi over SSF-bladet med Karlsen-saka, og da skjønnte vi at her var det ting å hente. Da vi så seinere hørte at SSF skulle ha sommerseminar, visste vi med en gang at dette var noe for oss. Så egentlig er det faglige hensyn som gjør at vi er her." "Da vi hørte om SSF-seminaret, tente vi tvert!" sier Gudrun.

"Svarte så resultatet til forventningene?" spør vi. "Var det verdt reisa og pengene?" Gudrun: "Ja, så absolutt. Jeg synes det er trist å reise!" Og Gunn fortsetter: "Jeg har fått mye nytt å tenke på. Særlig den siste innledningen, om skolen i data-

alderen, har gitt meg nye perspektiver med hensyn til hva som er viktigst å arbeide for. Det var overraskende for meg at spørsmålet i det hele tatt ble reist om hva som er skolens viktigste målsetting, kunnskapsformidling eller sosial tilpasning. Det er et mer nyansert syn, flere retninger også blant progressive, enn jeg trodde." "Jeg hadde egentlig tenkt å skrive oppgave om evaluering, om bestått/ikke bestått," sier Gudrun. "Men Kjersti Ericssons innledning om hvordan elever og lærere opplever skoledagen sin, ga meg lyst til å ta tema derfra i stedet. Seminaret får altså faglige konsekvenser også."

Skole for folket" er interessert i å få vite hva de to kommer til å gjøre med hensyn til SSF når de er tilbake på lærerskolen igjen.

Gudrun: "Vi har tenkt å bli medlemmer i Trondheim. Og så skal vi verve abonnenter. Vi kjenner flere i Trondheim som vi tror er interessert i å abonnere. Og så har vi tenkt å ta kontakt med Kjersti Ericsson og få henne oppover. Vi snakka med henne her, og hun var villig til å komme og snakke om undersøkelsen sin."

Gunn: "Jeg mener Skole for folket er nyttig for studentene. Det kan brukes som supplementslitteratur i undervisninga, slik vi har gjort. Blant annet så var det en god artikkel om norsk der for litt siden. Tror det er viktig at bladet har med fagstoff, tips, undervisningsopplegg. Dessuten får lærerstudentene vite noe om hva som foregår i skolen, og hvordan lærerne opplever arbeiddagen sin. På lærerskolen lever vi i et vakuum. Når vi er ute i praksis, får vi bare se klasseromssituasjonen, og den er jo heller ikke sånn som den er i det virkelige liv. Og så er vi helt isolert fra lærerne fordi vi har eget oppholdsrom. Det er visst ganske vanlig rundt om."

"Skole for folket" er kommet til sitt mest brennende spørsmål: Bør SSF arrangere slike seminarer seinere? Begge lærerstudentene svarer i kor: "Absolutt!" På spørsmål om hva de mener om lengden på seminaret i forhold til prisen, svarer Gudrun: "Fire dager er passe lenge. Jeg hadde nok ikke reist så langt for bare et par dager. For oss er nok prisen litt høy, men kostprisen her er jo rimelig, og jeg synes ikke en skal kutte ned på lengden for å få ned prisen. Vi kjenner et par stykker som ikke kunne bli med, men det var ikke på grunn av prisen."

"Til slutt, hva ønsker dere "Skole for folket" skal skrive om?" "Fagstoff, som jeg sa først," sier Gunn, "og for oss er naturligvis lærerutdanninga av særlig interesse." Da står det bare igjen for avisa å ønske lykke til med studiene videre. Kanskje sees vi også på neste seminar?

Odd Brunland arbeider som sosionom i skolenes pedagogisk/psykologiske rådgivningstjeneste på Stovner i Oslo. "Skole for folket" ble først litt forbauset over å finne en sosionom blant alle lærerne, og spurte han derfor hvorfor han deltok på SSF-seminar.

"Jeg syntes emnene var interessante. Dessuten er vi også en del av skolen. Vi må også prøve å være med i den aktuelle debatten om og i skolen."

"Men har du tatt av ferien din for å komme hit?"

"Jeg ville kanskje gjort det hvis det ikke hadde vært for at jeg har søkt og fått permisjon med lønn av Oslo kommune."

"Det var jo en svært god ide. Hvordan gjorde du det rent konkret?"

"Jeg klippte ut av SSF-bladet det som sto om seminaret, og skrev en kort søknad til leder ved vårt kontor. Der ba jeg om å få fri med lønn fordi jeg syntes emnene var viktige for meg som fagperson."

"Hvordan syntes du seminaret svarte til forventningene?"

"Jeg har vært spesielt opptatt av dette med disiplinproblemer, og jeg synes det har vært ille at bare høyresida og de reaksjonære har kunnet prege denne debatten med sine synspunkter. Det er derfor veldig velkomment at progressive folk i skolen tar opp den debatten. Det er på høy tid."

"Kan du gi noen synspunkter på hva du mener er vesentlige årsaker til disiplinproblemer?"

Og her var vi tydeligvis kommet til et tema Odd Brunland virkelig var opptatt av, for nå hadde han mye på hjertet:

"Først det materielle, det skolen har å tilby elevene. Jeg mener jeg har fått klarere for meg etter seminaret at elevene møter en skole som de er fremmedgjort overfor. Lærestoff og arbeidsmåter tar ikke utgangspunkt i det som er elevenes virkelighet. En annen side av saken er lærernes holdning til autoritet. Jeg synes jeg har fått bekrefta her også, gjennom møte med lærere her, at det er behov for en skikkelig debatt om lærerautoritet. Jeg har inntrykk av at lærere rygger tilbake for, er redd for, ordet autoritær og autoritet, og assosierer dette med noe reaksjonært. Jeg ville ikke sjøl være villig til å påta meg et så stort ansvar som lærere påtar seg, uten samtidig å ha rett til å bestemme. Mange lærere er sjøl prega av skinndemokratiet i skolen. Jeg synes det er tull å la unger være med og ta bestemmelser på områder de ikke har forutsetninger for. På dette området er det nok et sterkt behov for en ideologisk loftsrydding.

Seminaret har gitt meg mange nyttige opplysninger om lærernes syn på den tjenesten jeg jobber i. Mange har gitt uttrykk for at de veit lite om hva PP-tjenesten står for, og det forteller jo meg nokså mye om at vi har kommet for kort i å forme et konkret tilbud til skolene.

Jeg synes det har vært et vellykket seminar, og jeg har hatt meget godt utbytte. Jeg håper det blir et nytt seminar neste år, og vil da gjøre hva jeg kan for å trekke kolleger i PP-tjenesten med. For dere lover vel å lage et nytt seminar neste år?"

Seminaret åpnes

Kritisk undervisning

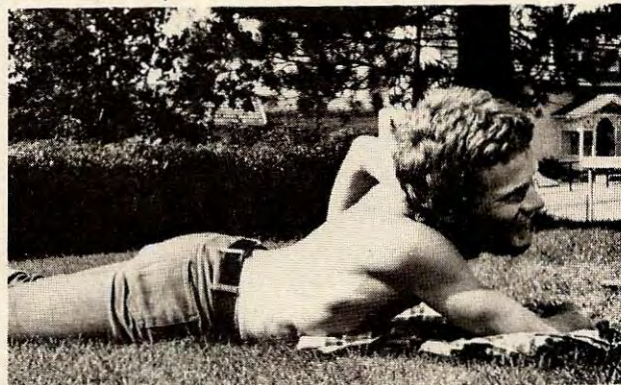
Miljø i skolen/disiplin

Skolen i framtida.

Kritisk undervisning

—og innimellom nøt vi sommeren! —

Bilde-
glimt

Livssynsorientering - Livssynsoppdaging

I vår omtale av faget og som et forsøk på å bestemme noe av fagets innhold, kan det ha verdi å bruke ordet livssynsoppdaging. Vi må lære oss selv og elevene å stille spørsmål, gå på oppdaging i vår egen og andre kulturer.

De enkelte kulturer er resultat av menneskes kamp med sine problemer, og kulturer endrer seg fordi hver ny generasjon må begynne forfra og selv forsøke å besvare visse fundamentale spørsmål.

Det er disse fundamentale spørsmål vi må komme på sporet av, og jeg tror de kan danne nyttige utgangspunkt for undervisningen og for et forsøk på å bestemme fagets egenart. Et første problem dukker opp når mennesket vender blikket mot den verden det befinner seg i. Hva er egentlig denne verden? Er den noe levende og besjelet, en tumleplass for opphøyde og dunkle makter, onde og gode krefter som det gjelder å komme i forbindelse med, verge seg i mot eller dra nytte av?

Eller skal en snarere betrakte den som en makin, som en kanskje kan komme på sporet av og endog lære å utnytte?

Et annet problem viser seg når mennesket vender blikket mot seg selv. Det er en elementær og urmenneskelig erfaring at mennesket på en gang er et ledd i naturen og likevel er radikalt forskjellig fra hele den øvrige verden. Hvorledes skal en forestille seg denne dobbelthet?

Problemet med menneskets vesen er imidlertid ikke begrenset til hvorledes det skal forstå seg selv i forhold til naturen. Et tredje og analogt problem blir synlig når mennesket vil forstå sitt forhold til andre mennesker. Er hvert menneske en selvstendig individualitet som er nok i seg selv, en indre og uavhengig verden? Er det enkelte menneske kun til som ledd i en gruppe, i et fellesskap, hva enten det er slekten, stammen, staten eller en sektersk sammenslutning? Har mennesket rett

til, så vidt dets evner, makt og snedighet strekker, å benytte seg av de andre, utnytte dem til sine egne formål og underkue dem til lydige redskaper for sin vilje? Eller forholder det seg tvertimot slik at det enkelte menneske ikke kan unndra seg de andre, er forpliktet overfor dem, bundet til å tjene dem og vise dem kjærlighet.

De problemer som her så vidt er beskrevet, utgjør en rekke områder hvor livets fundamentale gåtefullhet uomgjengelig reiser problemer for mennesket.

Det vil neppe være mulig å finne en kultur som ikke er oppbygd på ideer som gir en løsning på disse problemene, og en kan derfor si at en her møter noe allmenmenneskelig. Men det må understrekes at det er problemene som er allmenmenneskelige, løsningen er det derimot ikke. De er nettopp kulturdannelser, og kan derfor avvike meget sterk fra den ene kultur til den annen.

Jeg har i noen år nå undervist i livssynsorientering på ungdomstrinnet, og gruppene har hele tiden vært satt sammen av elever fra 7.-9. klasse.

Et naturlig sted å begynne arbeidet i gruppene har jeg funnet i forsøket på å definere hva vi mener med et livssyn, og hvordan vi tilegner oss et livssyn.

I vår pluralistiske verden er dett problematisk. Tiden vi lever i er preget av pluralisme, men samtidig av konformitetspress, og livssynsvalget blir vanskelig. Er det i det heletatt mulig å ha et enhetlig syn?

Jeg går gjerne videre og tar opp emner som ansvar og holdninger, ansvar og konfliktsituasjoner, og alle de valg som mennesket står overfor. Blir man hva man velger? Arbeidsmåtene i gruppene varierer sterkt, men ofte tas utgangspunkt i et skrevet notat, et lydbåndklipp eller et bilde. Temaet blir satt opp, faktaopplysninger gitt og de ulike problemstillinger formulert.

Et eksempel:

INDUSTRISAMFUNNET.

Fakta: Et sterkt utviklet industrisamfunn har overlatt en rekke arbeidsoperasjoner til maskinene.

Det arbeid som står igjen krever kunnskap, vurdering og ansvar.

Industrisamfunnet har skaffet oss mange nye sosiale, miljømessige og etiske problemer.

Produkt, lønnsomhet og effektivitet har lenge bestemt utviklingen. Trygghet på arbeidsplassen, medbestemmelserett og solidaritet er tanker som nå er med på forme utviklingen.

Jeg nevner her bare hovedemnene som blir tatt opp, fordi det ellers ville føre for langt.

Arbeidsproblemer i vår tid.

Arbeid og livssyn.

Eiendom og forbruk.

Hva er rettferdig lønn ?

a: Tildeling etter fortjeneste og innsats ?

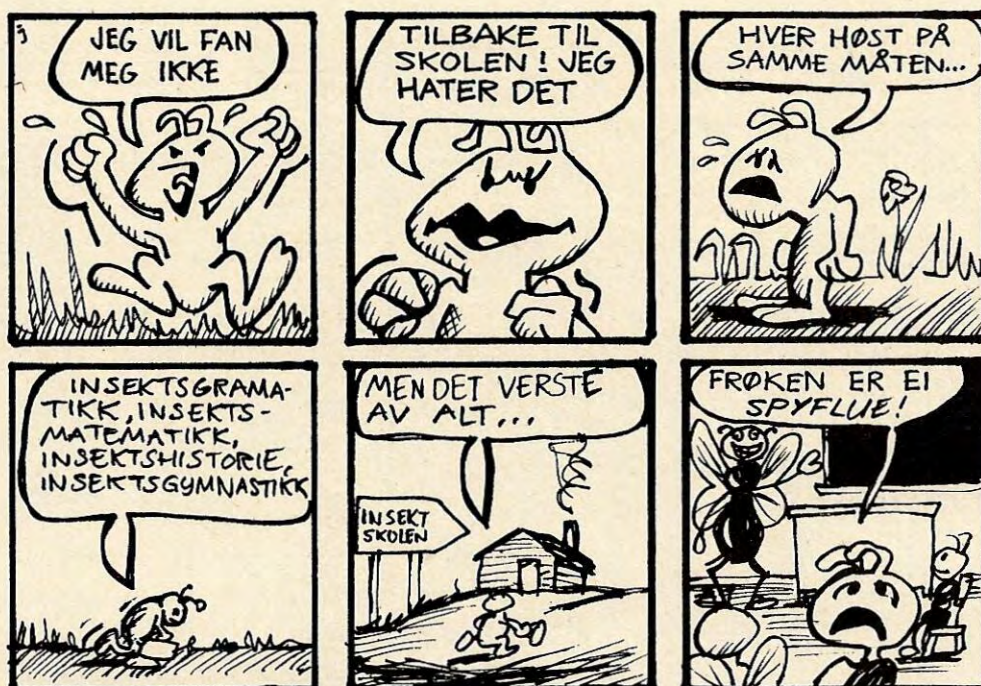
b: Lik fordeling ?

c: Tildeling etter behov ?

Individuelle oppgaver og gruppeoppgaver som jeg har benyttet i arbeidet med dette temaet og andre, har vært å lage oversikter, oppslag, collager, klippstiler, rapporter, intervjuer, foredrag, innledninger til diskusjon. Ulike dramatiseringsoppgaver, ordforklaringsoppgaver, brev, plakater, foldere, slagord, opprop og brosjyrer. Ekskursjoner.

Som en avslutning vil jeg nevne undringens betydning. Undringen hos barn og voksne. Undringen over alt det besvarte og ubesvarte. At undringen er internasjonal og en fruktbar kilde til visdom.

GUNNAR GRAVDAL NERHUS.
undervisningsinspektør

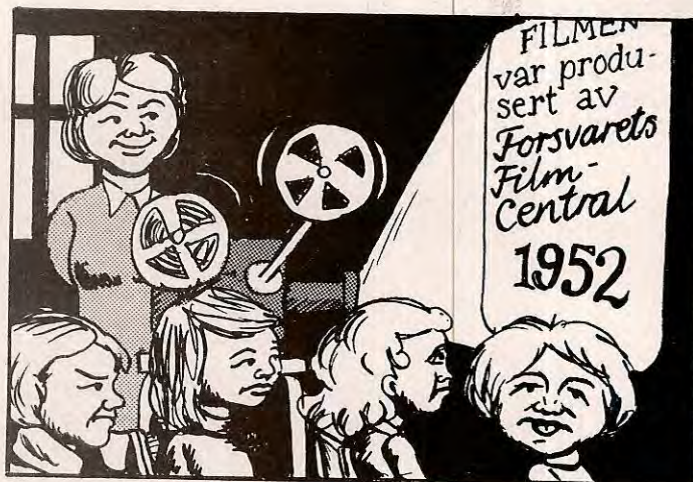

Som lærer i norsk skole vet du at:

DU BLIR MOBBET... j ©

...når filmene du viser alltid ryker etter to minutter.

...når filmene du viser aldri ryker, men er den gale typen film.

...når du kjører en ålreit linje fra din første dag som lærer.

...når du har funnet ut at den gode, gammel-dagse undervisningen fremdeles er den beste.

...når du kjører ut den gale skolepolitiske saken på lærerværelset.

...når du nekter å vise minimum av solidaritet i yrkessaker.

YRKESFORBUD?

Lektor Tor Inge Berger ved Frydenberg videregående skole i Fredrikstad har blitt utsatt for en stygg forbigåelse. Han har kontaktet Sosialistisk Skoleforum, og gav følgende opplysninger :

1. Berger har arbeidet i 17 år i skolen. Han er politisk aktiv på venstresida. Han er kjent som kommunist i nærmiljø og gjennom avisinnlegg i Østfold-aviser.
2. Han søkte i vinter hovedlærerstilling ved skolen og ble innstilt på 1. plass av skoleutvalget ved skolen. Fylkesskolesjefen stadfestet skoleutvalgets innstilling og fremmet saka for fylkes-skolestyret 17. mars.
3. Søker nr. 2 ble imidlertid ansatt, etter benkeforslag fra Arbeiderpartiets Carl Carlsen.
4. Berger godtok ikke Carlsens begrunnelse. Han kontaktet Lektorlaget v/ Morten Tiller. Deretter sendte styret i Østfold krets av Lektorlaget videre Bergers brev til Lektorlagets klagenemndi Oslo (datert 26/3).
5. Klagenemnda behandlet saka 22./4., og den ble tatt opp som sak 102/80 i Lektorlagets sentralstyremøte 13./5. Vedtak: "Klage fremmes ikke".
6. Berger skriver nytt brev (datert 2./6.) der han ber Østfold krets av Lektorlaget å ta kontakt med sentralstyret for å få vedtaket nærmere begrunnet.

Så mye vet vi om saken hittil. Vi i redaksjonen vil ikke kommentere realitetene i saka, men mener det er viktig at Berger tar opp kampen og gjør saka si kjent. Overgrep av den karakter Berger er utsatt for foregår i det skjulte rundt om i større grad enn godt er. Det er viktig å få slikt fram i dagen og ikke la de ansvarlige politikerne få dø i synden.

VI FØLGER MED I SAKA.

Red.

Tidligere Praxis-abonnent se her!

Det progressive skolebladet "Praxis" har gått inn. Nå sitter du med et nytt skoleblad i hånda og du får her et tilbud om å abonnere på bladet SKOLE FOR FOLKET. Det er Sosialistisk Skoleforum som gir ut denne avisa. Vi kommer med minst fire nummer i året og den koster kr. 30,- pr. år.

TILBUD: Ved å abonnere nå, får du alle avisene for 1980 for kr. 20,-.

Send kr. 20,- til:
Skole for folket,
PB. 8347, Hammersborg,
Oslo 1.
Postgironr. 2 35 42 15.

Skriv tydelig navn og adresse!

På side 2 ser du hvilke emner vi har tatt opp for.

Sosialistisk Skoleforum har avdelinger i Oslo, Trondheim og Bergen. Det arbeides også med å starte ny gruppe i Stavanger.

SSF er en partipolitisk uavhengig organisasjon for sosialistiske lærere som har tilknytning til skolen i forbindelse med utdanning eller arbrid... ..

RED.

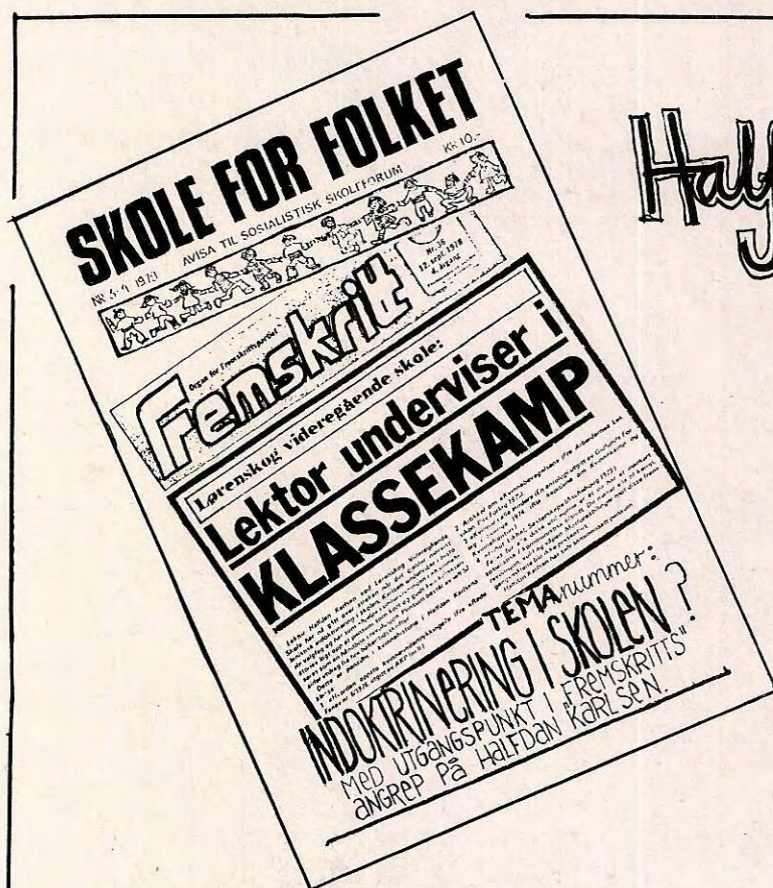
Nyttige adresser:

SSF TRONDHEIM.
Boks 58.
7078 SAUPSTAD

SSF BERGEN.
Stieg Mellin-Olsen,
Landåssvingen 15.
5030 LANDÅS.

Returadresse:

SKOLE FOR FOLKET,
postboks 8347, Hammersborg,
Oslo I.

Halfdan Karlsen saka

Halfdan Karlsen ble uthengt i
Fremskritt på grunn av under-
visninga si.
Halfdan Karlsen lot ikke dette
angrepet forbli uimotsagt.
Han anmeldte Fremskrittitt .

Halfdan Karlsen-saka skal nå
opp i retten 3. november.

Har du satt deg inn i saka
hans?

I nummer 3/4 1979 av SKOLE
FOR FOLKET er hele saka lagt
fram.

Bestill dette nummer nå!

Vi må lære av Halfdan Karlsen.
Neste gang er det din undervis-
ning som blir angrepet!

RED.